

Helsingin seurakuntayhtymän toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2023

Yhteinen kirkkoneuvosto 21.03.2024 § 88
28/00.01.01/2024

Esittelijä Seurakuntayhtymän johtaja Rintamäki Juha

Päätösehdotus

Yhteinen kirkkoneuvosto päättää:

- 1) allekirjoittaa ja omasta puolestaan hyväksyä Helsingin seurakuntayhtymän vuoden 2023 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen.
- 2) antaa Helsingin seurakuntayhtymän toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tilintarkastajille tarkastettavaksi.
- 3) merkitä seurakuntien toimintakertomukset tiedoksi.
- 4) valtuuttaa hallintojohtajan tekemään nyt allekirjoitettuun toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen tarvittaessa vähäisiä teknisluonteisia korjauksia ja täydennyksiä.

Yhteinen kirkkoneuvosto päättää esittää yhteiselle kirkkovaltuustolle, että se päättää:

- 5) vahvistaa Helsingin seurakuntayhtymän toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen sekä merkitä toimintakertomukset tiedoksi.
- 6) , että tilinpäätöksen osoittama ylijäämä, 31 694 482,21 euroa, kirjataan omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä -tilille.

Käsittely

Hallintojohtaja Silander selosti asiaa.

Käsittelyn aikana käytettiin kaksi puheenvuoroa.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Selostus

Toiminta

Seurakuntayhtymän toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2023 esitetään liitteessä. Seurakuntien toimintakertomukset ovat omana liitteenään.

Tilastojen valossa

Strategiassaan Kirkko Helsingissä lupaa avata yhdessä kirkon ovet, jotta jokainen Jumalan luoma, ainutlaatuinen ihminen voisi olla, tulla ja toimia. Vuosi 2023 päätti kaksivuotisen strategiakauden, jossa toimintaa ohjasivat kaksi keskeistä tavoitetta: 1) Kutsuva kontakti, kuunteleva kohtaaminen ja yhteen tuleminen sekä 2) yhteiskunnallinen vastuun kanto antamalla tiloja, verkostot, osaamista ja resursseja hädänalaisten auttamiseen.

Helsingin seurakuntayhtymän 109,5 milj. euron toimintakuluista noin 58 prosenttia kohdentuu seurakuntiin ja 42 prosenttia yhteisiin palveluihin. Koko seurakuntayhtymän työntekijäresurssit olivat palkkakuluilla mitaten noin 54,3 milj. euroa ja henkilötyövuosina ilmaisten 1060. Työpanoksesta noin 60 prosenttia tehtiin seurakunnissa, ja hengellisen työn tehtävissä koko seurakuntayhtymän henkilöstövahvuudesta työskenteli 44 prosenttia.

Helsingin evankelis-luterilaisiin seurakuntiin kuului vuoden 2023 lopussa 310 515 jäsentä. Edellisestä vuodesta jäsenmäärä on vähentynyt yhteensä 4 931 henkilöllä eli 1,6 prosenttia. Suurin pudotus näyttää tällä erää jääneen vuosiin 2021 ja 2022, jolloin vähenemä oli molempina vuosina noin 6 800. Yksi selittävä tekijä on koko Helsingin edellisiä vuosista selvästi lisääntynyt väkiluvun kasvu. Kirkon jäsenten muuttoliikkeen lisäksi jäsenmääriin vaikuttavat kasteet (2 339), kuolemat (3 971), kirkkoon liittymiset (1 856 vähintään yksivuotiaista) ja kirkosta erot (6 828). Kirkkoon kuuluu nyt 46,0 prosenttia kaupungin asukkaista.

Helsingin vetovoima nuorten opiskelijoiden ja nuorten aikuisten parissa näkyy kirkon tilastoissa. Ikävuosikymmeniin pilkottuna selvästi suurin kirkkoon kuuluvien ikäryhmä Helsingissä ovat 20–29-vuotiaat noin 46 500 jäsenellä – toisin sanoen noin joka seitsemäs kirkon helsinkiläinen jäsen kuuluu tähän ikäryhmään. Tässä iässä tosin kirkosta erotaan helpoimmin: Helsingissä jäsenyydestään luopuneista täysi-ikäisistä 48 prosenttia oli alle 30-vuotiaita. Toiseksi suurin kirkkoon kuuluvien ikäryhmä ovat 30–39-vuotiaat, mutta toisaalta tässä ikäryhmässä kirkon jäseniä on kuitenkin suhteellisesti vähiten: 30–39-vuotiaista helsinkiläisistä vain noin 33 prosenttia kuuluu evankelis-luterilaisen kirkkoon. Yksi selittävä tekijä on se, että tässä ikäryhmässä muiden kuin kotimaisia kieliä puhuvien osuus on kaikkein suurin. Seuraavia neljää vuosikymmenikköä eli neli-, viisi-, kuusi- ja seitsemänkymppisiä on kutakin hyvin samankokoinen joukko, 35 000–37 000:n haarukassa.

Kirkon jäsenyys on valtavirtaa edelleen yli 60-vuotiaiden (jäsenprosentti 61 %) ja toisaalta 10–19-vuotiaiden (52 %) helsinkiläisten ikäryhmissä. Nuorimpien eli 0–9-vuotiaiden osuus jatkaa laskuaan: heistä vain 39 prosenttia kuuluu kirkkoon, ja jäsenmäärän suhteellinen muutos vuoden 2023 aikana oli ikäryhmittäin verrattuna kaikkein eniten pakkasella. Kirkkoon kuuluvien helsinkiläisvanhempien tai -vanhemman lapsista noin 75 prosenttia kastetaan vauvana.

Yli 3 200 vuonna 2008 syntynyttä helsinkiläisnuorta kävi rippikoulun ja konfirmoitiin viime vuonna. Kirkkoon kuuluvista 15-vuotiaista helsinkiläisistä tämä on 91 prosenttia, kaupungin koko ikäluokasta 52 prosenttia. Yli 120 teini-ikäistä kastettiin rippikoulun yhteydessä. Yhteensä riparin kautta seurakuntiemme jäseneksi liittyi yli 150 nuorta.

Kirkollisia vihkimisiä oli nyt 768 (vuotta aiemmin 925) ja kirkon jäsenten siviilivihkimisiä 826 (vuotta aiemmin 836). Molemmat vihkimäärät ovat koko 2000-luvun pienimmät. Samaa sukupuolta olevat parit pääsevät vihille lähes kaikissa Helsingin seurakunnissa.

Hautaan siunaamisia toimitettiin vuonna 2023 hautausmailla ja kirkoissa yhteensä 4571. Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaille haudattiin yhteensä 5555 vainajaa. Tuhkahautausten osuus oli 87 prosenttia.

Kansalaiset jättivät jäähyväiset Suomen 10. presidentille, rauhannobelisti Martti Ahtisaarelle, joka siunattiin haudan lepoon 10.11. Tuomiokirkossa. Surusaatto kulki pitkin kaupunkilaisten reunustamia keskustan katuja Hietaniemen hautausmaalle.

56 prosenttia suomenkielisistä ja 60 prosenttia ruotsinkielisistä helsinkiläisistä kuuluu jäsenenä Helsingin evankelis-luterilaisiin seurakuntiin. Helsingissä asuu jo yli 130 000 ihmistä, joiden äidinkieli on ei-kotimainen. Moni maahanmuuttajataustainen helsinkiläinen on toki kristitty, mutta ei-kotimaisia kieliä puhuvista vain alle 3 prosenttia kuuluu jäsenenä Helsingin seurakuntiin: vuoden 2023 lopussa heitä oli 3 377, ja näiden jäsenten tyypillisimmät äidinkielet olivat venäjä, viro, englanti ja kiina. Ei-kotimaisia kieliä puhuvien asukkaiden lukumäärä on kasvanut yli 30 000 hengellä vuodesta 2017. Samaan aikaan Helsingin seurakuntien jäsenistä ei-kotimaisia kieliä puhuvien osuus on pysynyt käytännössä ennallaan.

Suomenkielisten seurakuntien alueella asuvien lukumäärään lasketaan henkilöt, joiden äidinkieli on suomi, saame tai jokin ei-pohjoismainen kieli. Helsingissä on 16 suomenkielistä seurakuntaa: niiden jäsenmäärä oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 288 562. Pakilan seurakunnan kirkkoonkuulumisprosentti (64,0 %) on Helsingin kaikista seurakunnista korkein. Alueen asukkaista yli puolet kuuluu kirkkoon myös

Haagan, Lauttasaaren, Munkkiniemen ja Töölön seurakuntien alueilla sekä kaikissa kolmessa ruotsinkielisessä seurakunnassa. Kirkkoonkuulumisprosentti on matalin itähelsinkiläisessä Mikaelissa (37,7 %).

Ruotsinkielisiin seurakuntiin kuului vuoden 2023 lopussa jäsenenä 21 953 helsinkiläistä. Kolmesta seurakunnasta korkein kirkkoonkuulumisprosentti (63,6 %) on itäisen Helsingin Matteuksessa (Matteus församling). Ruotsinkielisten seurakuntien alueella asuvaksi väestöksi lasketaan ne helsinkiläiset, jotka puhuvat äidinkielenään ruotsia, norjaa, tanskaa tai islantia.

Uutta johtoa

Uusi, syksyllä 2022 valittu yhteinen kirkkovaltuusto valitsi ensitöinään puheenjohtajakseen Wiking Vuoren. Puheenjohtajan toimikausi on aina kaksi vuotta, joten Vuori luotsaa seurakuntayhtymän ylintä päättävää elintä vuodet 2023-2024. Varapuheenjohtajana jatkoi Christoffer Perret. Yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajana syyskuusta 2018 toiminut Vartiokylän ja sittemmin Helsingin Mikaelin seurakunnan kirkkoherra Jukka Pakarinen ilmoitti luopuvansa tehtävästä vuoden 2023 lopussa. Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli nimitti yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajaksi Pitäjänmäen kirkkoherran Maika Vuoren. Neuvoston varapuheenjohtajana jatkoi Riitta Asikanius.

Vuoden alusta toteutui siis myös Mikaelin ja Vartiokylän seurakunnan yhdistyminen uudeksi Helsingin Mikaelin seurakunnaksi. Tuomiokapituli oli nimittänyt seurakunnan kirkkoherraksi Vartiokylän paimenena toimineen Jukka Pakarisen.

Kirkkoherrakollegio sai kolme uutta jäsentä: Vuodenvaihteessa Töölössä kirkkoherrana aloitti Hilikka Niemistö. Haagan seurakunnan paimeneksi valittiin Mari Mattsson. Itähelsinkiläinen Matteus församling sai kirkkoherrakseen Patricia Högnabban.

Kahdessa muussakin seurakunnassa uuden kirkkoherran valinta tuli ajankohtaiseksi: Pohjois-Helsingin ruotsinkielisen Petrus församlingin kirkkoherra Daniel Björk siirtyi uusiin tehtäviin, ja seurakunnassa aloitettiin valmistelut suoran vaalin järjestämiseksi. Lauttasaareissa seurakuntaneuvosto valitsi Kalle Kuusniemen aloittamaan tehtävässään helmikuussa 2024. Paikka aukeni Juha Rintamäen siirryttyä päätoimiseksi yhtymän johtajaksi vuoden 2023 alusta. Samalla organisaatiossa uutena yksikkönä toimintansa aloitti yhtymän johtajan toimisto.

Uutta strategiaa

Yhteinen kirkkovaltuusto päätti kesäkuun kokouksessa muuttaa ja uudistaa Kirkko Helsingissä -strategiaprosessin. Toteutuksen sovittiin tapahtuvan dialogissa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja seurakuntien omien strategioiden ja strategiaprosessien kanssa. Uuden strategian määriteltiin koskevan sekä seurakuntia että yhteisiä palveluita. Dialogin tavoitteena oli tarjota työntekijöille ja luottamushenkilöille mahdollisuuksia kommentoida strategian sisältöjä ja hyödyntää omaa asiantuntemustaan strategian työstämisessä.

Strategiaa muodostettiin nyt neljässä vaiheessa: ymmärrys, näkemys, valinnat ja toteutus. Ymmärrys-vaiheessa keskityttiin toimintaympäristön tilannekuvaan ja analyysiin. Näkemys-vaiheessa keskityttiin tulevaisuusskenaarioihin ja vision valmisteluun: millaiseen tulevaisuuteen ohjataan Kirkkoa Helsingissä? Valinnat-vaihetta valmisteltiin vuoden 2023 lopussa, jotta päätöksenteko tammikuussa 2024 olisi mahdollinen. Toteutus-vaiheessa tehdyt valinnat aikanaan toteutetaan ja niiden toteutumista tullaan arvioimaan.

Seurakunnat

Seurakunnat ovat jo usean vuoden ajan laatineet toiminnastaan kertomuksen kuuden yhteisen kysymyksen avulla: Mihin meitä tarvittiin; Mikä muuttui vuoden aikana; Miten kolme tärkeintä konkreettista tavoitetta toteutuivat ja miten strategiset tavoitteet näkyivät; Miten henkilöstö-, tila- ja talousresurssit riittivät ja jakautuivat; Miten toteutui seurakuntalaisten osallisuus; Mitä opittiin seuraavaa vuotta varten? Vastausten tyyliässä, näkökulmissa ja kattavuudessa on suuriakin eroja, mutta niistä voi hahmottaa suuria, yleisiä ja yhteisiä linjoja. Yksittäisen seurakunnan toiminnasta tai tarkemmista vastauksista kiinnostuneen kannattaa lukea seurakuntien toimintakertomukset läpi.

Vuosi 2023 merkitsi tekoälyn – tai hieman toisin ilmaisten tukiälyn – nopeaa kehittymistä ja käytön yleistymistä. Tilinpäätöskirjassa oleva kooste seurakuntien toimintakertomuksista on tuotettu suurelta osin OpenAI:n ChatGPT4-tukiälyn avulla. Pohjatekstin on sittemmin editoinut ja täydentänyt sekä koosteen huomiot varmentanut alkuperäislähteet lukemalla Luojan luoma ihmisäly.

Harjoitus haastaa kirkkoa – sen jäseniä, työntekijöitä, johtoa ja päättäjiäkin – pohtimaan, mitä tavallinen helsinkiläinen voinee löytää verkosta etsiessään tietoa seurakuntien toiminnasta, tavoitteista ja tarkoituksesta. Tiedon hakemisen ja kysymisen lisäksi teko- tai tukiälyn huima nousu saa myös miettimään, millaista tietoa ja tunnetta kirkko itse välittää näkyvään ja näkymättömään, fyysiseen ja virtuaaliseen ympäristöönsä. Miten kirkko on läsnä siellä, missä ihmisetkin ovat eli myös verkossa?

Helsingin seurakunnat yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa järjesti vuoden aikana kaksi Ukrainaa ja ukrainalaisia tukevaa tapahtumaa. Venäjän julman hyökkäyssodan ensimmäisenä vuosipäivänä 24.2.2023 järjestetty Valoa Ukrainaan -tilaisuus keräsi Senaatintorille tuhansittain ihmisiä. Tuomiokirkon portaat hehkuivat toivon valoa pimenevässä illassa, kun valtiojohto ja kaupunkilaiset sytyttivät kynttilöitä. Ukrainan itsenäisyyspäivää vietettiin puoli vuotta myöhemmin 24.8., jolloin Helsingin seurakuntayhtymä oli mukana järjestämässä auringonkukkakulkuetta. Se huipentui Senaatintorilla ja Tuomiokirkon portailla järjestettyyn tilaisuuteen. Näiden tapahtumien muina pääjärjestäjinä olivat Mothersforpeace ja Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry ja yhteistyökumppaneina Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto ja Ukrainan suurlähetystö.

Talous

Helsingin seurakuntayhtymän taloustilanne on ylijäämäinen, maksuvalmius on erittäin hyvä ja rahavarojen määrä on kasvanut. Seurakuntayhtymän taseessa ei ole lainoja. Lainoja on 100 prosenttisesti omistetuilla taloyhtiöillä noin 35 milj. euroa, joka on noin 18 prosenttia rahavaroista. Taloyhtiöiden lainat huomioiden vakavaraisuus pysyisi edelleen erittäin hyvällä tasolla.

Omavaraisuus on käytännössä 100 prosenttia, koska pitkäaikaisia lainoja ei ole. Tilinpäätöksen lyhytaikaiset velat muodostuvat tavanomaisista vuodenvaihteeseen osuvista siirto- ja ostoveloista – siksi omavaraisuusasteen prosentti on 97.

Omavaraisuusastetunnusluku on Suomen seurakuntatalouksista korkein, tunnusluvun rahoitusvarallisuus euroa/jäsen perusteella olemme sijalla yhdeksän ja rahavaarojen riittävyys päivää -tunnusluvun mukaan sijalla 11. Seurakuntatalouksia vuonna 2023 oli 247. Koko kirkon 20 suurimmasta seurakuntataloudesta Helsingin seurakuntayhtymän talous on vahvin usean mittarin mukaan (rahavarojen riittävyys, omavaraisuus, rahoitusvarallisuus, suhteellinen velkaantuneisuus; velattomia ovat Helsingin lisäksi vain Oulun ja Kouvolan seurakuntayhtymät).

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä on poikkeuksellisen suuri ylijäämä; 31,7 milj. euroa. Kun tuloksesta poistetaan sijoitusten kirjanpidolliset arvonmuutoskirjaukset, ”toiminnallinen” ylijäämä on 23,6 milj. euroa. Rahavarat lisääntyivät 26,4 milj. euroa ja olivat vuoden lopussa yhteensä 216,3 milj. euroa.

Vuoden 2023 ylijäämään vaikuttivat useat tekijät. Toimintatuottoja kertyi 0,7 milj. euroa enemmän ja toimintakuluja 1,7 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Näin toimintakate oli 2,4 milj. euroa pienempi. Verotuloja saatiin 11,3 milj. enemmän. Rahoitustuottojen ja -kulujen nettotuotto oli 13,9 milj. euroa suurempi kuin vuonna 2022 – tässä vertailuluvussa on mukana sijoitusten arvomuutosten kirjaukset molempiin suuntiin. Arvonmuutokset puhdistettuina sijoitustoiminta (kiinteistöt ja rahat) tuotti saman verran kuin vuonna 2022 eli 10,9 milj. euroa.

Tuloslaskelma 2023 ja 2022

<i>milj. euroa</i>	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	18,8	18,2
Toimintakulut	-93,5	-95,2
TOIMINTAKATE	-74,7	-77,1
Kirkollisverotulot	94,5	83,2
Valtionrahoitus	13,3	13,0
Verotuskulut	-1,4	-1,4
Kirkon rahastomaksut	-9,5	-9,3
Rahoitustuotot ja -kulut	19,0	5,0
VUOSIKATE	41,3	13,5
Poistot ja arvonalentumiset	-10,2	-13,6
TILIKAUDEN TULOS	31,2	-0,1
Poistoeron muutos	0,6	0,6
Tilikauden ylijäämä	31,7	0,5

Toimintatuotot yhteensä kasvoivat 0,7 milj. euroa (+3,6 %) edellisvuodesta. Suurin euromääräinen kasvu oli pääsylippu- ja käsiohjelmatuotoissa 0,8 milj. euroa. Toiseksi eniten kasvoi korvaukset valtiolta ja kunnilta, 0,4 milj. euroa, joka käytännössä tarkoittaa Helsingin kaupungin osuutta IP-kerhokustannuksiin. Lähes kaksisataa tuhatta euroa kasvoivat myös vuokratuotot.

Toimintakulut vähenivät 1,7 milj. euroa (-1,8 %) edellisvuodesta. Henkilöstökulut vähenivät 0,5 milj. euroa (-0,9 %). Palveluiden ostot vähenivät 1,1 milj. euroa (-4,9 %) (selvästi suurin säästö syntyi rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalveluissa, 1,1 milj. euroa (-49,8 %). Aine- ja tarvikeostot pysyivät kuta kuinkin edellisvuoden tasolla (-1,0 %). Euromääräisesti eniten väheni sähkökulu (n. 180 000 euroa / -10,9 %) ja eniten kasvua oli lämmityskuluissa (n. 185 000 euroa / +25,3 %). Annetut avustukset olivat yhteensä 4,1 milj. euroa (-5,4 %).

Valtionrahoituksen määrä kasvoi 0,3 milj. euroa. Verotuskulut ja kirkon rahastomaksut pysyivät entisellään.

Tuloslaskelmaan kirjattavien rahoitustuottojen ja -kulujen yhteismäärän erotus ilman arvomuutoskirjauksia oli 10,8 milj. euroa ylijäämäinen. Sijoituskiinteistöjen ja -huoneistojen tuottojen ja kulujen erotus oli 8,5 milj. euroa ylijäämäinen. Korkotuottoja saatiin 0,6 milj. euroa ja korkokuluja oli 7 262 euroa. Muiden rahoitustuottojen ja kulujen erotus oli 2,8 milj. euroa alijäämäinen.

Arvonmuutoskirjaukset kasvattivat vuosikatetta ja tilikauden jäämää 8,1 milj. eurolla. Arvonmuutoskirjaukset eivät ole rahamääräisiä, vaan laskennallisia ja perustuvat sijoitusten vuodenvaihteen arvonoteerauksiin.

Vuosikate oli 41,3 milj. euroa – ilman arvomuutoskirjauksia 33,2 milj. euroa. Poistot olivat 10,2 milj. euroa. Erilliskirjanpitoa hoidettujen hautainhoito- ja

testamenttirahastojen tuotot ja kulut merkitään srk-yhtymän tuloslaskelmaan, mutta niiden vaikutus tulokseen neutraloidaan siirtokirjauksella.

Tilikauden tulos oli 31,2 milj. euroa ylijäämäinen. Poistoeron muutos oli +0,6 milj. euroa. Näiden summana tilikauden ylijäämä oli 31,7 milj. euroa. Ilman sijoitusten arvomuutoskirjauksia ylijäämä oli 23,6 milj. euroa.

Esitys tuloksen käsittelystä:

Tilikauden tulos 31 132 684,71

Poistoeron vähennys 567 717,11

Tilikauden ylijäämä 31 694 482,21

Tilikauden ylijäämä esitetään siirrettäväksi taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämä -tilille.

Lapsivaikutusten arviointi

Tilinpäätöksessä sekä seurakuntien ja yhteisen seurakuntatyön toimintakertomuksissa kuvattu toiminta vaikuttaa positiivisella tavalla lapsiin. Seurakuntien lapsityö tavoittaa suuren joukon kunkin ikäluokan lapsista. Kasvatustyössä huomioidaan eri tavoin lähes kaikki kunkin seurakunnan alueen lapset. Diakoniatyössä tuki lapsiperheille on yksi perustoimista.

Lisätiedot

Hallintojohtaja Juha Silander, juha.silander@evl.fi